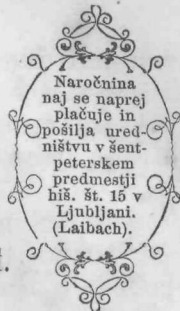

VERTEC.

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 7.

V Ljubljani 1. julija 1871.

Leto I.

Nekemu dečku „Jankotu.“

Lej tukaj, dragi Janko moj,
Je „Vertec“ spet preljubi tvoj!
Al si ga čakal vže težkó?
Ves mesec, to je res hudó!
A zdaj prinesel je sprelepe cvete,
— Kako se bliskajo oči ti vnete —
Uganjke tudi, hitro je preštej,
In clo podobice, poglej, poglej!
O to je krasno, lepo, milo,
Kako bi to ne veselilo
Otroškega sercá,
Ki v tebi se smehljá.
Naj nježni „Vertec“ pozlatí
Ti mlade dobe svetle dní;
Minula bodo leta in odpert
Življenja bo veliki tebi vert.
Podobe našel boš različne,
Pretemne ene, druge mične,
Zastávíce mogočne
In včasih nerazločne
Pretuhtal bodeš Janko moj,
Nazaj si želel „Vertec“ svoj.
Al hraber bodeš mi, kaj ne?
In zvesto bílo bo sercé!
Objemal bodeš domovino
Ko najbolj drago ti svetino,
In govorico, v ktero zlíl
Si ustic prvi glas premil,
Boš ljubil vedno; — slajšega vsaj ni
Kot jezik, ki ga mati govori! —

Od tebe vzamem zdaj slovó,
Al prošnjo ímam še lepó,
Dopolni, kar ti rečem naposléd:
Slovenec bodi, kakor je tvoj déd!
Ročico daj, — a deček, mož besede! —
Naj „Vertec“ zdaj nasiti ti poglede.

Lujiza Pesjakova.

Blagi otroci so staršem edina tolažba v nadlogah.

Veliko sto let je že zatonilo v morje davne preteklosti, da je živel pod gerškim cesarjem Justinijanom hraber mož, verlega, neomahljivega značaja in v vseh svojih dolžnostih zvést cesarju in domovini. Njegovi starši niso bili niti bogati niti plemenitega rodú in mož priproste rodovine je služil le kot telesni stražnik na cesarskem dvoru. Toda njegovo blago čuvstvo za národ in domovino, njegova prava čista ljubezen do vladarja, zlasti njegova hrabrost in neprimerna zvestoba, ki jo je kazal pri vsakej priliki, niso ga pustile dolgo v omenjenem stražnem stanu, temveč povzdignile so ga na slavno in častno stopnjo najvikšega vojnega poveljnika. Ta visoka, častna služba pa ni prevzela verlega možá, ampak le še bolj je vkoreninila v njém zvestobo in ljubezen do cesarja, za kterega je bil pripravljen žertovati kri in življenje. A ni dolgo terpelo in mož, kterega je cesar tako častno povzdignil, moral je pokazati svojo hrabrost in bistroúmje. Cesar Justinijan je bil namreč zamotan v hudo vojno z mogočnimi Perzijani, kterih vojska je štela čez 40,000 hrabrih vojakov, a njegovih je bilo komaj polovica toliko. Toda bistroúmje, s kterim je Bog nadaril nevstrašenega vojnega poveljnika, zdalo je v vojni s Perzijani mnogo več, nego vsa njihova silna in velika množica vojakov. Hrabri vojskovodja je premagal Perzijane in je k miru in slogi pripravil, ter je také rešil cesarja in domovino iz največe pogube. Ali ta mir ni trajal dolgo. Nastali so kmalu zopet drugi nepokoji v Carigradu, vsled kterih se je mnogo kervi prelilo pa tudi velik in lep del mogočnega mesta v pepel in šuto razpalo; al slavni vojskovodja je pomiril tudi tukaj vstajnike in nemirneže, ter je zopet otél svojemu ljubljenu cesarju préstol in življenje. Kmalu po tej slavnej zmagi je moral v daljno Afriko, da se bojuje z ondotnim sovražnim kraljem Gelimerjem. Brez odloga se napotí z bojnim brodovjem in z ostalo vojsko, ki je štela komaj kakih 15,000 vojakov, čez široko morje, premaga protečega kralja in ga pelje v slavnej zmagi, kot vjetnika v velikansko mesto Carigrad. Tako je rešil slavni in pogumni mož zopet svojega cesarja iz velike zadrege in nevarnosti. Z veliko navdušenostjo je sprejelo mesto slavnega premagovalca in nevstrašenega vojnega junaka. Cesar Justinijan mu je skazoval velike milosti; v njegovo slavo in čast je zaukazal novce kovati in nobene prilóžnosti ni opustil, da si ne bi pridobil zopet novih zmag po junškem vojskovodji svoje armade. Pošlje ga tedaj v lepo, rodovito Italijo,

da bi tam kraljestvo vzhodnih Gotov razdjal in mu tudi rimsko kraljestvo pridobil. Slavni boritelj in obče spoštovani vojni poveljnik odrine s svojim brodovjem v Italijo, privojskuje več zalih mest in pelje gotiškega kralja kot vjetnika s sabo v Carigrad. Pozneje se je bojeval tudi z Bolgari, pa tudi tù je bila sreča na njegovej strani.

Njegove ogromne zasluge za domovino in cesarja, mnogi kervavi boji, v katerih je prelival svojo kri, tuje dežele, ki jih je pridobil svojemu vladarju, vse to je zadostno pričalo o njegovej zvestobi do vladarja, o njegovej hrabrosti in junaštvu, njegovej čistej in pravej ljubezni do domovine. In kdo bi si bil le misliti mogel, da bo človek, ki je žertvoval vse svoje moči na blagor domovine, ki jo je tolikokrat rešil iz največih nadlog in pogube, ki je pridobil svojemu vladarju toliko slavnih zmag ter mu ne samo enkrat otél prestol in življenje, kdo bi si bil misliti mogel, da bo ta človek prišel v veliko nemilost in zaméro pri svojem cesarji. Pa je že takó na tem ljubem svetu. Zavid, ta strupeni gad človeškega serca ne miruje poprej, dokler ne pograbi in popolnoma ne vniči človeka, ktereга si je izbral v svojo žertvo. Takó je bilo tudi tukaj. Ni se manjkalo ljudi, ki bi bili radi sloveli in dosegli čast in slavo, kakoršno si je pridobil naš ravno opisani poveljnik. Ker pa niso bili zmožni, da bi si pridobili enako slavo in čast, jeli so zavidati zvestega in poštenega možá. Izmišljevali so se vsakoverstne reči, ki so mérile v pogubo slavnemu rešitelju gerškega cesarstva. Govorili so le slabo o njem in terdili, da ima namére, ki protivijo cesarjevemu obstanku; obdolžili so ga izdajalstva, hlimbe in raznih drugih krivic in nevarnih početij. Cesar Justinijan je gerdim in lažnjivim prilizovalcem bolj verjel, nego svojemu poštenemu in zvestemu vojniku. Takó se je zgodilo, da je že precej priletnemu starčeku, kteremu je poprej toliko ljubezni in zaupanja skazoval, odvezel vso čast in slavo, katero si je verli mož pridobil v mnogih kervavih bitkah. Nekoliko pozneje ga celó pusti zapreti v globoko, temno ječo. — Pa to še ni bilo zadosti. Cesar se je še vedno bal starega, a še precej čverstega možá, pa da bi se tega nepotrebnega strahú popolnoma otresel, zapové, na prigovarjanje svojih prilizunov, slavnemu in junaškemu vojskovodji oči iztakniti, ter ga po tém za vselej iz svojega cesarstva zapoditi. Ta grozovitna in neusmiljena cesarska zapoved se je izpolnila. Zveste oči, ktere so le za srečo, mir, slavo in življenje svojega vladarja dan in noč čule in bdele, bile so z žarečim železom izžgane; verhi tega je bilo še povelje dano, da se naj staremu in slepemu vojskovodji poišče vodník, kteri ga popelje čez mejo gerškega cesarstva. Ta zapóved je bila javno razglašena. Toda kdo bi bil, da bi prevzel to žalostno nalogo? Ubogi slepi stavec, zapert v temnej ječi, težko že čaka rešitelja, kteri bi ga popeljal iz oduhlega kraja vsaj na zdrav in čist zrak, toda — nihče se ne oglasi. — Na vse zadnje se javi nek zál deček ter prosi, naj bi on bil vodník slepemu, nesrečnemu možú. To se je rado privolilo in berž se naznani ta novica slepemu vojskovodji. Jetniški varuhi ga denejo iz železja, peljejo ga iz jetnišnice, in namesto svitlega meča dajo nekdanjemu verlemu junaku palico v roko, da se podá za vselej iz svoje drage domovine. Kdo popiše žalost in britkost, ki ju je občutil blagi stavec v svojem

serci, ko je slišal, da mora za vselej zapustiti dom in vse, kar mu je milo in drago, ter se podati daleč čez meje svoje ljube domovine v puste in neznanе kraje. Kdo popiše grenko ból njegovega čutljivega serca, ko se je pri vsem tem zavedal svoje nedolžnosti in pomislil, da vse to mora po nedolžnem terpeti! Kdo popiše strah in grozo, ki mu švigne po mozgu in kostéh, kedarkoli se ozré v černo z oblaki prevlečeno prihodnjost! — Pa vse to bi bil hrabri vojskovodja še prenašal, kajti terpljenja je bil vajen že od mladih nog, toda ena britkost napolnila mu je dušo in sercé z nedopovedljivimi bolečinami, za ktere blagi starček ne najde nobenega léka, nobene tolažbe. Bila je to ločitev od zale hčerke, najdražega njegovega zaklada, ki ga je imel na svetu. — Pa kako neki bi se tudi mogel ločiti od nežne svoje krasotíce, ki mu je tolikokrat v lehkem diru pritekla naproti; ki je iz kervavega boja prišedšega z nedolžnima ročicama objemala; ki mu je tolikokrat blede lici poljubovala in ga prav po otročje negovala. Oj, kolikokrat je pri tem milem objemu pozabil vse skerbi in težave, ki mu jih je nakladal njegov težavni stan. In ko je svet občudoval njegovo neprimerno hrabrost in serčnost, ko je sprejemal slavnega junaka z živahnini pozdravi v svoje okrožje, gledala je od daleč nedolžna deklica z očesom čiste ljubezni, z očesom gorke hvaležnosti svojega ljubega očeta, kajti nič drugega ni vedela, nič drugega poznala, nego otročjo skerbljivost do svojega dobrega in skerbnega očeta. — In to hčerko, to blago, zalo deklico naj bi zdaj zapustil? Preveč je bilo to za čutljivo sercé nesrečnega očeta. — Ker pa vendar ni mogoče, da bi še kedaj gledal rudeča lica svojega ljubljenega otroka, govoril bi vendar še rad z zalo svojo hčerko in samo enkrat jo še pritisnil na svoje persi, samo enkrat bi še rad poljubil svoje krasno dete, preden se podá kot slepec in berač za vselej po daljnem, tujem svetu.

Jetniški varuh ga je popustil v prostornej lopi pred jetnišnico. Nesrečni vojskovodja je vedel, da ni zdaj nikogar v obližji razun blagega dečka, ki se mu je ponudil za vodníka. Z derhtečo roko potegne dečka k sebi ter mu tihoma na uho pošeptá: „Kdorkoli si, blaga duša, prosim te, popelji me, preden zapustiva mesto, na moj dom, da samo enkrat še objamem drago hčerko, preden za vselej vzamem slovó od njé, in jej dam svoj očetovski blagoslov. Ali deček ihténja ne more govoriti; terdo se oklene nog slepega možá in joka tako milo in čutljivo, da bi se najterje človeško sercé moralo omečiti pri tem žalostnem prizoru. Kako se pa tudi ne bi jokal blagi deček, ki ni bil nihče drugi, nego — hčerka nesrečnega vojskovodje. — Ko je namreč zvedela zala deklica, da je dano povelje, da se poišče vodník, ki popelje nesrečnega, slepega možá čez cesarske meje, oblekla se je v moško obleko, ter hitela k ljubemu očetu, da mu kaže pot po nevarnih njegovih stopinjah. In takó je peljala svojega slepega očeta iz drage domovine v pusto tujino in delila ž njim ves čas njegovega življenja žalostno njegovo osodo.

Dasiravno slép, nadložen in reven, bil je vendar srečen nesrečni Belizar na strani svoje zveste, ljubljene hčerke — Irene.

Ivan Tomšič.

Otroci iz šole gredé.

Otroci iz neke vaši so šli iz šole skupaj domú. Med njimi je bil mali Jožek, ki je danes pervikrat iz šole s svojimi večimi tovarši céptal. Pred njim je šel Vamparjev Lukec s tablico na rami, za njim pa neporedni Kramarjev Polde, ki je tebi meni nič veselo vriskal in kapico k višku metal. Pred vsemi je pa prav pametno šla Vertnikova Nežka, kterej so danes zavoljo posebno lepega obnašanja in posebno izverstnih odgovorov iz kate-

kizma gospod kaplan lepo knjigo podarili. Počasi in premišljeno, ali vendar ne ošabno, stopa pred svojimi šolskimi tovarši in komaj pričakuje, da pride domú in dobrim svojim staršem prelepi dar pokaže.

„Takó bi bil jaz danes tudi iz katekizma odgovoriti znal, kakor ti, če še boljše ne,“ poprime besedo Vamparjev Luka in ponosno z rokami v žep seže, kakor bi s cekini zažvenkljati hotel.

„Jaz pa tukaj svojo kapico stavim,“ povzame Kramarjev Polde, „ako tudi boljše ne znam kot Nežka.“

Mali Jožek je pa revček molčal in je le med svojimi učenimi tovarši, katerih še razumeti ni mogel, počasi z vejo v rokah korakal.

Nežika se k svojima nezadovoljujima tovaršema oberne ter jima reče: „Ali mi hočeta na eno vprašanje odgovoriti; ako dobro zadeneta, tukaj so vam moje knjige v dar. Saj pravita, da vse boljše znata od mene, tedaj naj vama moje vprašanje glave kar nič ne beli. Recita „dá“ — in koj vaju vprašam.“

„Ha, ha, ha!“ se smejeta obá, „poglej jo no učene ženske glavice. Vse, vse, dá vse boljše znava nego ti; le naju vprašaj!“

„Vprašanje je prav lahko in ako dobro ne odgovorita, vaju bo sram,“ nadaljuje dobra Nežika.

„Sram bo le tebe, ko boš videla, da sva učenejša od tebe“, povzameta ponosna terdoglavca.

„Nó, ker sta taka učenjaka, povejta mi hitro, kako pravimo unej ptici, ki tam na unem plotu žvergljaje sedi?“ Pri teh besedah pokaže na veselo ptičico.

Oba molčita.

„Hitro odgovor!“ prosi Nežika.

„Naj Luka prvi svojo misel razodene,“ reče Polde.

„Jaz pa le tebe poslušam,“ zaverne Luka.

„Senica je“, zavpije Luka.

„Kaj še! Mar ne poznaš vrabca?“ popravi mu Polde in ga skuša s kapo zapoditi.

Nežika se prijazno nasmeje in reče: „Niti eno niti drugo ni, ampak lastovka je. Ali ne vidita njenega repa, ki je škarjem podoben? Ali ne vidita gori v zraku še več drugih lastovk, ki veselo žvergljajo? Ali ne poznata žvergoljenja lastovk? Zdaj morebiti vendar spoznata, da boljše od mene vsega ne vésta; zategadelj pa tudi knjižice z vašim dovoljenjem le moje ostanejo. Ha, ha, ha! kdor se naposled smeje, se najboljšje smeje.“

Lukec in Polde vtihneta. — Mali Jožek si je pa menda tudi svoje mislil.

Lj. T.

S t r e l a.

(Prosto po Kellner-ji.)

Janezkova mati so bili bolni; huda merzlica jih je tresla. Zdravnik jim priporoča hladilnih jedí. Vsled tega se napravi Janezek v gozd, da bi svoje ljubej mamicí natergal sladkih jagod. Bilo je vročega poletnega dné. Deček marljivo išče po gozdu in se vselej razveseli, kedar koli se mu iz temnega listja prikaže kaka rudeča jagodica. Solnce zeló pripeka in Janezek se od vročine potí. Toda malo se zmeni zató, marveč skerbno hodi sim ter tje po gozdu in išče rudečih jagod, da bi napravil ljubej mamicí veselje. Po dolgem iskanji vendar napolni svojo canjico. Vés vesel pogleduje Janezek na svoj pridobljeni zaklad. Truden se vsede v senco pod košati hrast, da bi se nekoliko odpočil. Toda trudnost ga premaga in — Janezek zaspí. — Zdaj se pripodé na nebu sivi oblaki, pekoče solnce se skrije in strašen grom začne bučati. Ptički ferfrajo iskaje si lukenj po skalovji. Naenkrat zašumí veter po drevesih in ploha se vlije iz nebá. Gromi in bliska se na vse križe. Janezek se zbudi in strah ga obide, ko vidi kako se je lepo vreme tako naglo spremenilo. Jokaje sedi Janezek pod visokim hrastom. Zdajci se spomni učiteljevih besed: „Otroci ne hoditi ob hudej uri pod vi-

soka drevesa!“ — Urno skoči na noge, vzame canjico in hití izpod hrasta. V tem trenotku se močno zabliskne in strašen grom zabučí kmalu po blisku, da se zemlja strese pod dečkovimi nogami. Janezek se nazaj ozré in glej! hrast pod katerem je še malo poprej sladko počival razklala je strela, da so špevte okrog in okrog odletele. Vse je v ognji in dimu! — Ves prestrašen in do kože moker pride Janezek domú. Z velikim strahom so ga mati pričakovali, pa se tudi zeló razveselili, ko so videli, da se pridnemu dečku ni nič žalega zgodilo.

Bolna mati so se okrepčali s sladkimi jagodami in se zahvalili Janezku za storjeno jim dobroto.

Iv. Libijanski.

Začarani osel.

(Burka za kratek čas.)

O šolskih počitnicah nekega vročega dné so šli štirje dijaki po deželi. Žeja jih je zeló terpinčila in radi bi šli v gostilnico, pa — v žepu je kača. Belijo si glavo, kako bi si žejo vsaj nekoliko ugasili. To preišljevaje zagledajo poleg ceste otovorjenega osla, ki je travo mulil, a blizo njega v mehkej travi je terdo spal njegov gospodar. Eden prekanjenih dijakov reče svojim tovaršem: „Véste kaj? Tukaj le bomo nekaj vjeli. Le pomagajte mi, da živinče tovara oprostimo. Potem naložite tovor na mé in denite mi tudi uzdo na obraz. Vse to pa delajte lepo tiho in mirno, da gospodarja ne zbudite. Osla potem vzemite in peljite ga v mesto na somenj, tam ga bomo prodali. Tovarši ubogajo in storé, kakor jim prekanjenec pravi.

Ubogi kmetič se zdaj prebudi in kako se prestraši, ko vidi človeka namesto osla. „Za božjo voljo! lepo vas prosim,“ kliče dijak, „izberzdajte me in rešite me težkega bremena. „Šmencajte, kaj pa je to? kaj neki delaš ti tukaj in kje je moje živinče“, vpraša prestrašeni kmet. „Oče, le počasi in ne prestrašite se preveč, kar vam bodem povedal. Vse natanko vam bodem razložil. Glejte, moja nesreča je, da sem sin nekega copernika. Nekega dné sva se z očetom prav hudo sperla in oče me v svojej jezi spremené za dve leti v osla. Ravno danes je ta doba pretekla in poprejšna človeška podoba se mi je zopet povernila.“ — Trapasti kmetič verjame goljufu. Hitro skoči k njemu, reši ga težkega bremena in uzde, ter zagromi nad njim: „Zdaj se mi pa le poberi od tukaj, kajti s coperniki nočem nič opravka imeti.“ Ko je bil dijak težkega bremena prost, pobriše jo hitro za svojimi tovarši in se jim pridruži. — Kaj je pa bilo zdaj okradenemu kmetu storiti? „Drugega osla bo treba kupiti,“ misli si trapec in gré na somenj, kjer jih je bilo dosti na prodaj. Ko jih je mnogo ogledal, zagleda naposled tudi svojega ukradenega osla med njimi. „Oho!“ zavpije trapasti kmet, „kakor vidim, si se pa že zopet sperl s svojim očetom. Zdaj pa le bodi, kjerkoli hočeš, jaz ne maram več za-te.“

Gostač.

Velika zélnata glava.

Jože in Filip, dva rokodelska fanta, sta šla memo nekega verta, v katerem je bilo vse polno lepega zélja.

„Le poglej,“ pravi Jože, „kako velike zélnate glave so tam na vertu!“

Filip, ki se je rad hvalil in bahal, se zélnatim glavam ni prav nič čudil. „Na svojem potovanji po svetu,“ reče, „sem videl enkrat zélnato glavo, ki je bila tako velika, kakor naša župnija (farovž).“

Jože, ki je bil kotlar, odgovorí nató: „Tetešentaj! to je pa bila res velikanska glava. I nú, vse je mogoče. Jaz sem pa enkrat izdelával kotel, ki je bil tako velik, kakor naša cerkev.“

„Za božjo voljo! čímu je neki bil tak kotel?“ vpraša Filip.

Jože reče: „Hotli so menda tisto zélnato glavo v njem kuhati, ktero si ti videl.“

Filipa je bilo sram in reče: „Zdaj še le umejem tvoje besede. Ti sicer govoriš zmiraj resnico, a zdaj si hotel mojo laž narediti smešno. Prav je, da si tako naredil, kajti

Kdor sam'ga sebe z lažjó hvali
Ljudjé se bodo mu smejali.

(Po K. Šmidu.)

Kmetovalec.

Ko je Bog prva dva človeka zapodil iz raja, rekel je Adamu: „V pótu svojega obraza boš svoj kruh jedel.“ — Ta izrek božji se razprostira na vse človeštvo, kajti prva dva človeka sta naša pradeda, torej smo vsi odločeni, da si svoj kruh služimo v potu obraza in obdelujemo polje. — V starodavnih časih si je sam králj prišteval v veliko čast hoditi poleg oralna na polji; v poznejših časih pa se je to opravilo preneslo le nižim stanovom, in zdaj je za obdelovanje polja posebni ljudski razdelek odločen in to so: kmetovalci. Zató pa tudi smejo biti kmetovalci ponosni na svoj posel, kajti v poprejšnjih časih opravljali so ga najvišji stanovi. In koliko je dandanes ljudi, ki zaničujejo kmetovalca, ter ga postavljajo v versto najzadnjih stanov. Tega ne bi smeli! — Poglej, ljubi moj, kmetovalca, ki na polji neprenehoma dela v hudej vročini, da mu pot curkoma teče iz čela; poglej njegove roke, kako so vterjene od težkega poljskega orodja! Ali ga moreš zaničevati? — Da moremo živeti, treba nam je kruha, in da imamo kruh, treba nam je kmetovalcev. Po njegovem delu rodi zemlja mnogoverstna žita in drugi živež. Kmetovalec obdela suho terdo zemljo, izorje kamenje, vseje seménje in glej! v nekoliko mesecih vidiš zlatorumeno žito, ktero ziblje lahni veterc. Ali te to ne razveseljuje? Če gledaš iz kakega griča na polje, zdí se ti, da je svet, kakor pokrita miza. Tukaj rumeno, skorej zrelo žito, tam lepo zeleni travniki, to vse je delo kmetovalca, ki je izprosil Bogá, da mu je podelil svoj sveti blagoslov! — Ne zaničujte tedaj kmetovalcev, ki se trudijo le v naš lastni blagor, in nam prideljujejo naš ljubi vsakdanji kruh!

Iván G.

Sirota.

Videl detice sem malo,
Ki nad grobom je ležalo;
Vprašam, kaj tam dela lé,
„Čakam“ pravi „mamice.“

„Kje pa so“ uprašam „ata“?
„Je zasula je lopata
Tam ne daleč spavajo“, —
Mi odverne žalostno.

Solz potoček se mu vlije
In obrazek si zakrije,
„Oh zakaj so zapustili“
Joka „stariši me mili.“

Meni pa se je storilo
Okrog serca težko milo,
„Pojdi z mano dete málo“
Pravim „boš pri men' ostalo.“

Ivan G.

Na grobu mojega očeta.

Tvoj duh, to upam, ljubi oče!
Nad zvezdami je srečen tam,
A sinek tvoj pregrenko joče
Na tihem tvojem grobu — sam.

Lépó si vselej skerbel záme,
Ko lastno čuval me okó;
Oh, le prezgodaj smert te vzame,
Prezgodaj dal si mi slovó!

Le eno je, ki me tolaži:
Da nekdam spet te videl bom —
Na nem svetu, kjer najdraži
Kristjanov, vernikov je dom.

Iv. Libijanski.

Na pokopališči.

Pozdravljena mi bodi, božja njiva!
Z otožnim srcem na grobéh stojim:
Priatelj, znanec mnogi tú počiva,
Ki bil še v kratkem sem v tovarštvu ž njim.

Britkosti solza mi z očesa káne,
Ker plava mi minljivost pred očmi;
Vsaj cló brezbožnežu sercé se gane,
Če v mislih se v večnost zatopi.

Leži človeška glava tam strohnela,
Oh, kaj je bila nekdam — kaj je zdaj! —
Enaka tudi tebe bo zadela
Ob času se na pravo pot podaj!

Iv. Libijanski.

Otroške igre na prostem zraku.

5. Adám imel je tri sinove.

Ta igra se dá posebno zunaj na prostem lepó izpeljati, kajti kretanje ali gibanje z nogami in rokami je zunaj zmiraj bolj prosto, nego v hiši. Ako se pa v sobi igra, izveršuje se ta igra tako-le: Igralci se posedejo okoli mize takó, da imajo tistega, ki Adáma predstavlja, spredej in ga lahko vidijo. V klopéh je to igro že bolj težavno izpeljati, to pa zategadelj, ker spredej sedeči ne vidijo smešnega ravnanja zadnjih, to pa veselje otrok zmanjšuje in dela velik neréd med otroci. Zunaj na prostem se pa sučejo vsi igralci okrog Adáma, ter pojejo:

Adám imel je tri sinove,
Tri sinove je imel.
Pili niso, jedli niso,
Gledali drug družega,
Pa vedli se takó:

Adám, ki je predigralec, se zdaj smešno in šaljivo suče na vse strani, kar morajo, se vé da, vsi drugi natanko posnemati. Ako Adám pristavi konec pesmi besedico „nikdar,“ potem ga nihče ne sme posnemati. Kdor se pregreši, zapade kazni.

6. Š'mon velí.

Predigralec pravi:

Kter' bodi si,
Če prav sedi,
Al tud stojí;
Če zraven spi,
Al zvest preží,
Naj to stori,
Kar Š'mon velí!

ali pa krajše:

Kter' bodi si,
K' med nam' sedí,
Naj to stori,
Kar Š'mon velí!

Pri zadnjem besedi Š'mon zapové, kaj ima vsak storiti in slehern igralec mora se zvesto po zadanih besedah deržati, ako tudi Š'mon nasprotno kaže in dela. N. pr. Š'mon velí: „Roke na kviško!“ pomolí je pa znabiti navzdol, morajo vendar igralci roke na kviško vzdigniti, kakor je bilo zapovedanc.

Druge zapovedi so: Roke navzdol! Roke navskriž! Desnico doli! Levico gori! Glavo na desno, glavo na levo stran! Glavo doli! Glavo gori! Ušesa derži! Primi za nos! Križ na glavo (z rokama)! Roki skrij! Roki spredej! Roki zadej! Obé na stran! Nogi vsaksebi! Nogé v réd! V ledje opríte roke! Roki zadej navskriž! Z rokó, stoj! Z rokó, nič! Z rokó proč! Z roko plosk! Z roko pést! Odprite pést! Napnite persi! Rame narazen! Z ramo pah! Z desno pah! Z levo pah! Z obema pah! Glavo v čok! i. t. d.

7. Potujoči perstan.

Igralci sedé ali stojé v kolobarji. V sredi kolobarja je en sam. Iz roke v roko je napeljana nit ali trak, na katerem pleše perstan od igralca do

igralca, toda na skrivnem. Igralci si vedno podajajo roké, da motijo v sredi stoječega. Ko perstan dalje potuje, požete se lahko sledeči verstici:

Iz roke v roko, perstan plés';

Če ne, kdo vgrabi te, da véš!

V kolobarji stoječa osoba mora uganjevati, v čigavej roki da je perstan. Ako ugame, stopi v kolobar tista osoba, ki je imela perstan res v roki, ter prevzame nalogo uganjevalca. Ako uganjevalec slabo sodi, plača nekoliko globe. — Mesto perstana na trakú ali níti pošilja se lahko tudi kak denar, potem se poje:

Iz roke v roko d'narček plés', i. t. d.

F. Stegnar.

Nekdanja lakota.

„Tonče! ti še nič ne véš, kje je prav za prav ljubi Bog domá,“ rekli so mi večkrat moj rajni déd, ko so se z mano vred o dolgih zimskih večerih pri peči sedé grelí. „Zdaj imamo dobra leta,“ so nadaljevali, „vsega imamo hvala Bogu zadosti, da nam ni kar nič potreba stradati. A če se spominjam nekdanjih hudih letin, stopijo mi vselej solzé v oči, ker mi pridejo na misel oni žalostni časi, ko smo morali vsakdanjega kruha stradati. To so ti bili časi, da se Bogú usmili. Komaj sem vstal izza mize, in se še žlica ni bila posušila, že sem bil zopet lačen, in zopet bi bil rad poručal kako skledo žgancev, ako bi je bil imel.“

Sploh ni človeku nobena jéd teknila. Kaj je bilo prav za prav vzrok tega, še dandanes izvedeti ne morem. Mislim pa, da je nekaj k tej velikej slasti po jedi pripomoglo to, ker v teh letinah ni prav nič tečnega žita obrodilo, kakor je n. pr. turšica, ajda, pšenica itd., ampak le korun je bila edina jéd, ktera je še nekaj zdala. — Žgance smo jedli ovsene. Pa še oves ni bil ves domá pridelan, marveč kupovali smo ga, česar se še dobro spominjam, pri Novej cerkvi, kamor so ga Hrovatje na prodaj vozili. Plačevati smo ga morali drago, — silno drago. A to bi nam ne bilo še toliko prizadjalo, ker smo imeli, hvala Bogú, še precej denarja, pa oves je bil namešan z razno nesnago tako, da se je človeku gnjusilo. — Namesto solate prinesli so nam na mizo kropive, ktere so bile nekoliko z jesihom poparjene, — in dobre so morale biti. Kruha nismo imeli ne skorjice. Suhe hruške smo jedli namesto kruha. Spominjam se še dobro, ko sem gonil ovce s sosedovini pastirji pod goro tjé na „Čerin“ na pašo. Če sem kateremu ponudil rép suhe hruške, rad mi je šel na verh gôre po ovcé ter mi zopet vse na pašnik nazaj prignal. Ako je pa dobil celo hruško, zdelo se mu je boljše, nego bi mu podaril sreberno dvajsetico.

Glej! taki časi so bili nekdanj. Bog nas varuj še kedaj enakih! — To smo radi molili in Boga klicali, da bi dal kmalu boljše čase. Zató pa le priden bodi Tonče, rad moli in ne pozabi nikdar, da če nam Bog svojega blagoslova ne podeli, je ves naš trud zastoj.“

Bukovski Tone.

Stanovanje Kamčadalcev.

Kamčadalci prebivajo v severnej Aziji, kjer je zemlja skoraj vedno s snegom pokrita. Solnčne toplote — tega velikega božjega darú — ne poznajo, ker se jim solnce le redko kedaj prikaže in še takrat svoje žarke le povprekoma na zemljo pošilja. Pač bote rekli, kake hiše neki morajo tamošnji prebivalci imeti, da jih ne zebe? — Zeló pripravite. Po zimi si skopljejo globoke jame, podobne našim ledenicam, je pokrijejo z vejami ali drugo šušnjavo, da mokrota tako lahko skozi ne pride. Oken nimajo drugih, nego v sredi strehe neko luknjo, skozi katero dobivajo svetlobo in čisti zrak, pa tudi dim odhaja skozi to luknjo. V takih jamah prebivajo od meseca oktobra do aprila. V začetku meseca aprila pa izlezejo iz teh lukenj in si stavijo poletna prebivališča, ki se tudi „balagane“ imenujejo, in so zeló prosto narejene, kakor je sploh vse njihovo življenje pripravite. Zabijejo namreč štiri, 12 do 13 čevljev visoke kole v zemljo; verh teh kolov položé povprek zopet štiri kole, ki so zvezani z unimi navpik postavljenimi. Čez te kole naredijo streho, ki je na vsem svetu taka kakor streha kakega zvonika in je pokrita s slamo ali pa travo. Pod to streho je njihovo stanovanje. V zgornjem oddelku ravno pod streho spiyo in prebivajo; spodnji oddelek pa rabijo kot kako shrambo, v kateri večidel sušijo ribe. V gornji oddelek so napeljane stopnice, ktere se pa ne smejo primerjati z našimi; kajti le nekaj stopnic je vsekanih v pošev ležeče deblo, da noga tako lahko ne izpodersne. Ako je deblo obrnjeno narobe, je to znamenje, da ni nikogar domá, in o tem času si nihče tujih ne upa v hišo. Svetlobo dobivajo skozi majhna vratica, skozi ktera tudi hodijo v prebivalnico. Dim se kadi skozi streho, ktera je nalašč zato na kakem kraji raztergana, da ljudjé ne zaduھے.

Kamčadalci se hranijo večidel z ribami in divjačino, kajti drugega si zavoljo mraza ne morejo pridobiti. Obleko imajo iz tople kožuhovine kakega severnega medveda ali kake druge kosmate živali, tudi obutev imajo iz živalskih kož, ktere ovijajo okoli nog in je s posušenimi živalskimi žilami obvežejo, da jim ne odpadejo.

Ako zdaj primerimo naše kraje s temi kraji, v katerih živijo Kamčadalci, moramo pripoznati, da je naša domovina zarés prelep in srečen kraj, ves po našej želji in našemu življenju takó ugoden, da si boljšega želeti ne smemo.

Bukovski Tone.

Polž in kobilica.

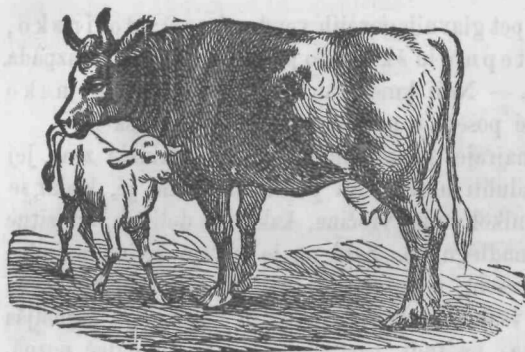
(Basen.)

Kobilica je srečala polža. „No, prijatelj polž, hitreje, hitreje!“ mu reče kobilica, „sicer ves svoj živi dan ne prideš naprej.“ „Tudi počasi se pride daleč,“ jej odgovori počasni polž. „Ha, ha, ha!“ smeje se prevzetna kobilica, „kdor ima moč in tako gibčno telo, kakor jaz, lahko pride v enem trenutku tako daleč, kakor ti mesec dni.“ To rekši se napne in zažene izpred počasnega polža. Pa joj nesreče! Naredila je predolg skok in je skočila v bližnji ribnik, kjer jo je riba požerla.

Prevzetnost pelje v pogubo.

Prirodopisno - natoroznansko polje.

G o v e d o .

Govedo, pod katerim imenom umejemo vola, bika, kravo in tele, je ena največjih, najmočnejših in najkoristnejših domačih živali. Govedo pomaga kmetovalcu pustiti nerodovitno zemljo obdelovati, vozi mu gnoj na njive, pomaga mu poljske pridelke spravljati, ob kratkem: najteža kmetijska dela

mu opravlja govedo ter mu pomore, da se kmetija povzdigne in v bolji stan pripravi. Pa to še ni vse. Govedo mu daje tudi lep kos zdravega in tečnega živeža, kakor: meso, mleko, surovo maslo, sir itd., kar se gotovo vsakemu želodcu prav dobro prilega. Verhi tega mu daje govedo tudi potrebno obutal in obleko, kakor tudi marsiktere druge v vsakdanjem življenju neobhodno potrebne snovi. — Med govedom pa zasluži krava gotovo prvo mesto. Krava je tista domača žival, od katere dobivamo toliko dobrega in sladkega mleka, iz katerega si pripravljamo sir in surovo maslo; daje nam tudi sočno in tečno meso, iz katerega pripravljajo mati mastno in okusno juho, ktera se posebno bolnikom in drugim slabotnim ljudem priporoča; daje nam loj za sveče, kožo za usnje, in rogove, iz katerih izdelujejo strugači raznovrstne stvari, n. pr.: glavnike, rožene žlice, gube, nožne platnice itd. Krava je pokrita z dlako, ki je različne barve. Na dolgej in širokej glavi nosi dva okrogla, gladka in votla rogova, ki sta nekoliko vkrivljena. Čelo ima močno, ploščnato in obokano z majhno grivo na verhu. Oči so sicer velike, ali pravega ognja nimajo; malomarno in nekako topo gleda žival pred sé in ta serpi pogled jo dela neumno. Gobeč ima širok, gol in moker s širokimi odpertimi smerčki. Ušesi ima veliki in viseči, pa dolg na koncu čopast rep, s katerim se muham brani. Trupla je debelega in težkega, je širokih lepo zbočenih pers in kratkega vratu, izpod katerega jej visi ohlapna mahadrava koža, ki jej podvratnik pravimo. Na vsakej nogi ima dva velika parklja, po katerih krava hodi, zadej pa ima še dva manjša bolj v viš stoječa parklja ali kérneka. Krava je sploh nekako okorno, počasno, štorasto in neukretno živinče, ki je pa vendar pri vsem tem sterpljivo in terpežno tudi pri najtežem delu. Krave poznajo prav dobro svojega pastirja in njegovega psa, kakor tudi vsakega človeka, ki se ž njimi peča. — Proti živalim, ki jim

niso nevarne, so goveda krotka in prijazna, svoje sovražnike pa termasto in serčno napadajo ter se tudi proti največej zverí dobro in vspešno branijo.

Govedo je najrajše zelénje, bodisi opresno ali suho, posebno pa rado muli bohотно mlado travo, tudi listje, zlasti pa ljubi vsakoršno korenje. Nektera zelišča so mu škodljiva, kakor n. pr.: lan, trobelika, ušivec, loč, mleček, podlesek, mlada hrastovina in orehovina, mokra opresna detelja in še več drugih. — V hlevu se poklada govedom rezanica z otrobi, senó, surovo ali kuhano korenstvo in tudi žito.

Učenjaki štejejo v Evropi pet glavnih govejih verst, námreč: dolinsko, planinsko, holandsko, stepno in škotsko pleme, katero vsako razpada zopet v več ali manj podplemen. — Naši kmetovalci imajo največ dolinsko govedo. Planinsko govedo redé posebno na Švicarskem in Tirolskem,

Goveja živina se derži najraje po planinah. Čisti planinski zrak jej bolje dé, nego smerdjljivi in zaduhli hlevi. Na planinah živina je, kedar se jej poljubi, v višavah tudi ni nikoli take vročine, kakor po dolinah, in sitne muhe in obadi je tolikanj ne nadlegujejo. Zató pa je goveja živina na planinah bolj éversta, zdrava in vesela, nego ona po dolinah. Planinska krava pozná na planini vsak germ, vsako mlako; tudi dobro vé, kje je najboljša paša; vé, kedaj je čas molžnje, pa tudi pastirjev glas že od daleč pozná. Njej je znano, kedaj je čas iti h kočí ali na vodo, razločuje škodljiva zelišča od dobrih in sluti nevihto. Planinska krava pozná vse nevarne kraje in se jih marljivo ogiblje, al vendar se večkrat zgodi, da pade kaka krava čez sterno skalo, ali da po kakej melini zderčí v prepád. — Največi sovražnik planinskih krav je medved, ki se nahaja še povsod po planinah, zlasti na švicarskih. Pri suhem vremenu živina koj zavoha kervoločnega kosmatina že od daleč in se mu krepko postavi v bran; v deževji in v megli ga pa krave ne zavohajo tako lahko, in pri takem vremenu se je že dogodilo, da je medved izmed črede pograbil in odvlekel kravo, medtem ko druge v gostej megli sovražnika še čutile niso.

Bivol.

Z govedo v najbližem rodu je bivol, ki je iz vzhodne Indije doma, pa se je pozneje zaplodil tudi po Turškem, Vlaškem, Ogerskem in Laškem. Bivol je večí in močnejši od našega vola in tehta navadno po 10 centov. Glavo ima debelo in kratko z zbočenim in kuštravim čelom. Rogovi so močni, v korenu ploščati in nagerbani, na koncu pa robati, ter so najpred nazaj, potem navzgor in naposled zopet naprej zakrívljeni. Dlake je navadno černe in zelo redke; po herbtu, trebuhu in nogah je pa skoraj popolnoma gol. — Bivol je jako močna in koristna žival; vpregajo ga v vozove in orala; on vozi, orje, vlačí in nosí težke tovore. Berž ko je svoje delo opravil, mora ga človek v miru pustiti, da ugaja svojej prirojénej strasti, to je, da se zapraší v vodó ali pa, da se vleže v blato, ter se valja po njem kakor prešič, kar mu neznansko dobro dé. Bivol je zeló zadovoljna žival; za sladka in sočna zelišča se ne zmeni veliko, ampak raje si poišče kislíh in močvirnih trav, rezne ostrice, terstja in ločja, sploh taka zelišča, za ktera nobena druga živina ne mara. Bivolovo meso pa ni tako tečno in okusno, kakor od naših pravih goved; terdo in žilavo je, pa tudi diši po mošku ali pížmu. Od telet in mladih juncev je pa mesó neki prav dobro in ga povsod radi jedó.

Razne stvari.

Drobtine.

(Poletje) je dōba vročine in težave. V poletji dozori, kar je cvetelo v spomladi in nam prinese žlahnega sadja, s katerim se okrepujemo: črešenj lepo rudečih, rumenih sliv in sladkih hrušek. Obá serpana, mali in veliki, nam prineseta veselo žótev. — Poletju podobna so leta mladenčev in cvetočih deklic. Odraščen deček kaže kaj zná; deklica, kaj bo iz njé, ali kaj dobrega, ali kaj slabega. Mladina začne v teh letih skerbeti, kako bo živela in služila kruh sebi in drugim. Ako se otrok slabo izučí, tudi mladenec ni priden, niti deklica pridna.

(Zlato) je najlepše med vsemi rudninami. Dobiva se čisto v večih kosovih, ali pa v drobnem zernji nadržljeno v drugem kamenji; pa tudi v pesku nekterih rek in naplavljeney zemlji, kamor ga je voda nanesla. Največ zlata se nahaja v Ameriki, Avstraliji, izhodnej Indiji, Afriki, Sedmograškem, Ogerskem in na Uralu. Zlató se rabi za novce in svetinje, za cerkveno, namizno in drugo posodje, kakor tudi za lepotinje in pozlatenje drugih kovin. Ker je zlató mehko in zeló drago, ne izdeluje se nikoli čisto, ampak vselej s srebrom ali pa bakrom, večkrat pa tudi z obema pomešano.

Pametnice.

* Misli že v mladih letih na prihodnjo starost, v dobrih dnéh pa na čas potrebe.

* Varuj se, da ne boš imel manjše skerbi za neumerjočo svojo dušo, nego ju imaš za trohljivo telo. Tvoja duša mora biti žlahna, sercé plemenito in vsa tvoja vnanja obnaša spoštovanja vredna.

* Naj bi imel vse zaklade, ki je imá svet, vendar si ne bi mogel kupiti pameti in úma.

* Bogastvo je minljivo! Marsikteri nevednež imevši kupe zlata, bil je vendar naposled — berač.

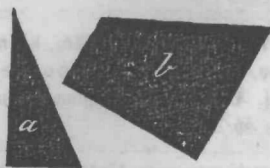
Kratkočasnice.

* Neki kmet je grajal svojega sina, ker se je pri kosilu gerdo obnašal in nespodobno govoril. „To je vendar preveč,“ pravi, „da se prederznež takó nespametno blebetati. Ko bi se bil jaz vpričo svojega očeta tako gerdo obnašal kakor ti, topli bi me bili, da bi bilo groza.“ — Pač ste imeli,“ reče sin smeja se, „mordrega očeta!“ Kmet zdaj še bolj razkačen zaverne jezno svojega sina: „Pametnejšega nego ti!“

* V nekej vasi se je prav velikokrat vnel ogenj zavoljo tega, ker so ljudjé v hlevih tobak kadili. Župan izda sledečo zapoved: „Ker je že tolikokrat ogenj v našej vasi najlepša posestva pokončal največ iz tega vzroka, ker so nekteri tobak kadili v hlevih, pa da se take nesreče v prihodnje obvarujemo, prepoveduje se ostro, da nobeden ne sme z gorečimi fajfami in smodkami živine pitat.“

Zabavna naioga.

Kako se naredi iz 5 koščekov papirja podoba *a*, in 5 koščekov pod. *b* pravi čve-

terokotnik (kvadrat)?

Skakalnica.

(Priobčil Ivan Drenovski.)

Da	zo-	od	bolj	le-	kdor
ve-	to	ta,	li,	In	dan
ri.	smert-	do-	vsak	sle-	lja
lju-	se-	po-	se-	zmis-	ta,
na	Pre-	do	sve-	tev	rin.
lja	bi	že-	še-	ve-	Naj

(Rešitev zabavne naloge in skakalnice, kakor tudi imena reševalcev v prihodnjem listu.)

Zastavice.

- 1) Kdo zna v vseh jezikih govoriti?
  - 2) Ktera voda se lahko v rešetu nosi?
  - 3) Ktero drevo nima ne vej, ne listja, ne cvetja, ne sadu?
  - 4) Kje raste najboljšo vino?
  - 5) Kdo živi od dima?
  - 6) Koliko ljudi je na zemlji?
- (Uganjke zastavic v prihodnjem listu.)

Rešitev številne naloge in skakalnice v 6. listu „Verteca.“

Rešitev številne naloge: Ko deklici nekoliko časa pomisljete, kaj jima je storiti, reče, Nežika dekli: Že vém kako bove naredile. Aničina posoda derži ravno 3 bokale, moja pa 4. Zlila bom torej najpred iz svoje posode vse mleko v tvojo, in potem iz Aničine posode v svojo. Tedaj ga imaš ti 4 bokale, jaz 3 in Anica nič. Zdaj napolnim iz tvoje posode Aničino in potem iz Aničine svojo. Tako ga ostane tebi 1 bokal in Anici 2, a jaz ga imam 4 bokale. Zdaj

zopet prelijem svoje mleko v tvojo posodo, in potem Aničino v svojo, takó da ga imaš ti 5 bokalov, jaz 2, in Anica ima zopet prazno posodo. Ako zdaj iz tvoje posode napolnim Aničino, ki derži 3 bokale, ostane ga tebi ravno 2 bokala, kakor si ga imeti želela.

Da se stvar lože spregleda, kako je prebrisana Nežika prelivala mleko, naj pokažejo sledeče številke pod. A, koliko bokalov mleka je bilo zaporedoma v vsakej posodi:

Pod. A.

An.	Než.	Dek.
3	4	0
3	0	4
0	3	4
3	3	1
2	4	1
2	0	5
0	2	5
3	2	2

Pod. B.

An.	Než.	Dek.
3	4	0
0	4	3
3	1	3
0	1	6
1	0	6
1	4	2

Pa se naloga tudi tako lahko reši, da izlije najpred Anica svoje mleko v deklino posodo, kakor kažejo naslednje številke pod. B.

To nalogo so prav rešili po podobi B:

Gospodičina Ulrika Lipoldova v Idriji; Anton Bezenšek, dijak v Celji; Janez Sanciin, kmetiški fant v Dolini.

Rešitev skakalnice:

Slovinci predragi! zdaj hitro na noge, Da reši se ptujnosti hude nadloge Slovenija draga nam cenjena mati.

Toman.

Skakalnico so prav rešili:

Č. g. Bl. V. na Primskovem; g. Josip Benedek, učitelj v Hrenovicah; Janez Sanciin, kmetiški fant v Dolini; Rud. Malič, učenec v Ljubljani.

Listnica. Gosp. J. S. v Predosljih: Bog daj, da bi se vaša in naša želja kmalu spolnila! — G. Iv. L. v G.: Skusite nam vi kaj izvirnega poslati. Ostalo, kolikor nam bo mogoče, po zmožnosti.

Vse č. gg. naročnike, ki nam naročnine za drugo polletje še niso poslali, prosimo uljudno, da naročnino najpozneje do 20. t. m. obnové, kajti drugače ne moremo z delom naprej. Celoletna naročnina znaša 2 gld. 60 kr.; polletna 1 gld. 30 kr. Vsi dosedanji listi se še dobé.

Vredništvo.

Današnjemu listu je pridjana muzikalna priloga.

Izdatelj, založnik in vrednik Ivan Tomšič. — Tisk Egerjev v Ljubljani.